
Datum: 2024-01-05

Dokumentansvarig: Kommunikation

Ordlista

Ordlistan består av begrepp, förkortningar och förklaringar som kan vara till nytta för chefer och medarbetare inom förvaltningen för funktionsstöd. Den ska ge en översikt, ange rekommenderade benämningar och förklara förkortningar av lagar och insatser inom funktionsområdet.

Benämningar

Förvaltningens namn och förkortning: **förvaltningen för funktionsstöd, FFS**

Förvaltningens namn på engelska: **authority for disability support**

Nämndens namn och förkortning: **nämnden för funktionsstöd, NFS**

Nämndens namn på engelska: **committee for disability support**

[Här kan du läsa mer om hur förvaltningarna och nämnderna förkortas och vad de heter på engelska.](#)

Lagar

Socialtjänstlagen – SoL

Enligt SoL ska kommunen verka för att ”människor med fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och att leva som andra.” Kommunen ska även erbjuda stöd till personer som stödjer en närstående som har funktionsnedsättning.

Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade – LSS

LSS är en rättighetslag och gäller för dem som har varaktiga och omfattande funktionsnedsättningar. Det är en kompletteringslag till socialtjänstlagen. Mer om lagar som gäller för personer med funktionsnedsättning finns på goteborg.se: [Lots för barn och unga med funktionsnedsättning](#)

Begrepp inom funktionsområdet

Rekommenderade begrepp

Inom förvaltningen för funktionsstöd använder vi i första hand de begrepp som rekommenderas av Socialstyrelsen.

Funktionshinder

”Begränsning som en funktionsnedsättning innebär för en person i relation till omgivningen.”

Begränsningar kan vara svårigheter att klara sig själv i det dagliga livet och bristande delaktighet i arbetslivet, i sociala relationer, i fritids- och kulturaktiviteter, i utbildning och i demokratiska processer. Det handlar framför allt om bristande tillgänglighet i omgivningen.

Källa: Socialstyrelsen www.termbank.socialstyrelsen.se

Kommentar: Ordet funktionshinder har ändrats i betydelse över tid. Tidigare pratade man om personer som hade ett funktionshinder eller som var funktionshindrade. Detta är enligt nu gällande definitioner förlegat, så om man ska utgå från Socialstyrelsens definitioner så ska man inte använda ordet funktionshinder på det sättet. En person kan alltså inte (längre) ha ett funktionshinder.

Exempelvis om du är rullstolsburen och möter en entré med bara trappor; då uppstår ett funktionshinder. Men om det finns en ramp så skapas inte ett hinder. Funktionshinder finns alltså i miljön och inte hos personer.

Källa: Funktek www.utopias.se/ordlista

Funktionsnedsättning

”Nedsättning av fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga.”

Det betyder att någon har en nedsättning av kroppens eller hjärnans funktioner, till exempel hjärnskada eller dövhet. En funktionsnedsättning kan uppstå till följd av sjukdom eller annat tillstånd eller till följd av en medfödd eller förvärvad skada. Sådana sjukdomar, tillstånd eller skador kan vara av bestående eller av övergående natur.

Källa: Socialstyrelsen www.termbank.socialstyrelsen.se

Flerfunktionsnedsättning

”En kombination av omfattande intellektuell och motorisk funktionsnedsättning som orsakar stora kommunikationssvårigheter och oförmåga att själv tillgodose grundläggande behov.”

Den motsvarande internationella benämningen är PIMD (Profound Intellectual and Multiple Disabilities). Ibland används flerfunktionsnedsättning i betydelsen ’flera funktionsnedsättningar’, utan precisering av funktionsnedsättningarnas art eller allvarlighetsgrad.

Flerfunktionsnedsättning används alltså i olika betydelser. Det innebär att om man vill vara precis måste man tydliggöra vilken betydelse som avses.

Källa: Socialstyrelsen www.termbank.socialstyrelsen.se

Funktionstillstånd

”Tillstånd hos en persons kroppsfunktioner och kroppsstrukturer samt förmåga till aktivitet och delaktighet”

Funktionstillstånd avser hur väl (eng: capacity) och på vilket sätt (eng: performance) människor klarar av uppgifter i sin livs- och arbetsmiljö.

Kommentar: International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF Klassifikation av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa). ICF används för att underlätta hjälpinsatser och för att kunna göra objektiva jämförelser av hälsotillståndet.

Källa: Socialstyrelsen www.termbank.socialstyrelsen.se

Person med funktionsnedsättning

Vi säger person som har en funktionsnedsättning, inte en person som är funktionsnedsatt.

Kommentar: Vi poängterar att personen i första hand är en person och i andra hand har en funktionsnedsättning, exempelvis ”person med autism”. De som själva har en funktionsnedsättning föredrar ibland att benämna sig själva som funktionsnedsatta, exempelvis ”att vara autist”. Men i förvaltningens verksamhet och service är det bra och respektfullt att hålla sig till det första.

Källa: Funktionsrätt Sverige www.funktionsratt.se

Brukare

Ordet brukare används av olika grupper med olika betydelser. Kärnan i begreppet ligger i den allmänna definitionen ’person som tar något i bruk’. När brukare började användas inom den offentliga sektorn fanns en önskan att tydliggöra en sorts delaktighet och medansvar i aktiviteten att ta insatser.

Inom socialtjänsten används begreppet om en person som är under utredning om att få eller får behovsprövade insatser. Ordet brukare används som ett samlingsnamn för alla personer med behovsprövade insatser och ska därför inte användas om särskilda grupper eller individer då ordet brukare ses som avståndstagande. När du talar om en särskild grupp eller individ ska du istället använda ord som syftar på insatsen. Exempelvis assistansanvändare, arbetstagare/deltagare i daglig verksamhet, hyresgäst som bor på boende med särskild service, person med ledsagarservice o.s.v.

Källa: Socialstyrelsen www.termbank.socialstyrelsen.se

Funktionsstöd

Funktionsstöd används av flera kommuner som namn på den förvaltning som har hand om frågor gällande verksamheter och service inom funktionshinder-/ funktionsnedsättningsområdet.

Andra förekommande begrepp

Det finns också fler begrepp som används i samhället av olika grupper.

Funktionsrätt

”Rätten att kunna fungera i olika situationer, oavsett funktionsnedsättning och oavsett vilka hinder som finns inom olika samhällsområden.” Funktionsrätt handlar om individens rättigheter i olika samhällssituationer, där man vill flytta fokus från hinder, tillgänglighet och särskilda lösningar till principen om mänskliga rättigheter.

Källa: Funktionsrätt Sverige www.funktionsratt.se

Funktionsvariation

Begreppet har inte en fast definition på samma sätt som funktionsnedsättning och funktionshinder. Ordet berör alla människor och beskriver att alla funktionsförmågor varierar i befolkningen. Det handlar inte om att fungera bättre eller sämre, utan att det är olika.

Det förekommer att begreppet funktionsvariation används istället för ordet funktionsnedsättning, men orden är inte synonymer. Funktionsvariation handlar om att alla människor har olika sätt att fungera. Eftersom alla människor har funktionsvariationer tillför benämningen ingen information i sig

Begreppet funktionsvariation finns inte med i Socialstyrelsens termbank. *Vi bör därför inte använda ordet.*

Källa: [Funktionsnedsättning eller -variation? - Autism Sverige](#)

Funkis

Ordet började användas av funkisrörelsen som engagerar sig i frågor om funktionsnedsättningar. Funkis har flera användningsområden som till exempel personbetecknande substantiv om en person med funktionsnedsättning, ”Jag är (en) funkis” eller som adjektiv. Ordet funkis används också som förled i sammansättningar som funkisvänlig, funkismello och funkisrörelse.

Källa: Is of [Funkis, funktionsvariation och funkofobi - Institutet för språk och folkminnen \(isof.se\)](#)

Funkofobi

Fördomar personer med funktionsnedsättningar möts av i samhället.

Källa: Isof [Funkis, funktionsvariation och funkofobi - Institutet för språk och folkminnen \(isof.se\)](http://isof.se)

Handikapp

Begreppet finns inte kvar som en uppslagsterm längre och anses förlegat. *Detta begrepp ska INTE användas.*

Källa: www.mistraurbanfutures.org/sv/projekt/funktek

Insatser

Avlösarservice

Syftet är att avlasta vårdnadshavare eller annan närstående omsorgsgivare till barn, ungdom eller vuxen med funktionsnedsättning. Omsorgsgivaren får då tid för sig själv, andra familjemedlemmar eller att uträtta ärenden. Avlösningsservice sker främst i det egna hemmet.

Barnboende

Barn och unga som trots olika stödinsatser inte kan bo kvar i föräldrahemmet kan få bo i familjehem eller bostad med särskild service enligt LSS. Syftet med insatsen är att ge möjlighet till en kompletterande varaktig uppväxtmiljö.

Bostad med särskild service – BmSS

Bostad med särskild service finns i två former, gruppboende och serviceboende. En gruppboende är ett boende avsett för ett begränsat antal personer med omfattande tillsyns- och omvårdnadsbehov. En serviceboende är en mellanform mellan en gruppboende och ett reguljärt boende, där personligt stöd tillhandahålls i den omfattning den enskilda brukaren behöver. Bostad med särskild service är fullvärdiga lägenheter som ligger samlade. Hyresgästerna har tillgång till personal som kan hjälpa till med stöd och omvårdnad.

Boendestöd

Insatsen sker i hemmet, men i vissa fall utanför hemmet. Kan vara både ett motiverande stöd och praktisk hjälp med personlig omvårdnad och att sköta hemmet. Även ett stöd i dagliga aktiviteter och för att motverka isolering.

Daglig verksamhet – DV

De som har en funktionsnedsättning som gör det svårt att få ett vanligt arbete kan ansöka om daglig verksamhet. DV är så lik ett arbete som möjligt. Arbetsuppgifterna är anpassade efter intressen och behov.

Vi kallar de personer som arbetar inom daglig verksamhet för *brukare* eller *deltagare*. Eftersom verksamheten inom daglig verksamhet ska vara så lik reguljära arbeten som möjligt kan dessa personer själva se sig som arbetstagare eller anställda, men vi bör undvika sådana begrepp då de inte får någon lön.

Hemtjänst

En insats som ger hjälp med till exempel personlig hygien, aktiviteter och hushållssysslor som städ och tvätt.

Kontaktperson

En kontaktperson ska fungera som en kompis för en person med funktionsnedsättning. Kontaktpersonen är till för att bryta isolering, ge icke-professionellt stöd samt hjälpa till med fritidsverksamhet. Kontaktpersonen utses av kommunen.

Kontaktpersonal

En funktion hos personal på daglig verksamhet, BmSS, korttidsboende eller liknande som personalen har gentemot brukaren. Kontaktpersonalen utgörs av en personal som tar extra ansvar för brukaren.

Korttidsboende

Ett tillfälligt boende som ger möjlighet till avlastning för anhöriga, återhämtning efter sjukhusvistelse, i väntan på bostadsanpassning eller väntan på annan boendeform.

Korttidshem

En tillfällig vistelse utanför hemmet, enligt LSS. Det kan handla om miljöombyte eller rekreation eller anhöriga som behöver avlastning. Ett korttidshem finns i ett eget hus eller i ett flerfamiljshus. Korttidshem erbjuds både vardagar och helger och det finns tillgång till personal hela dygnet.

Ledsagning/Ledsagarservice

Personer med funktionsnedsättning kan få hjälp av ledsagare för att delta i samhällets gemenskap genom fritidsaktiviteter, kulturaktiviteter, besöka vänner eller ta promenader. Ledsagning kan även utnyttjas i kollektivtrafiken om man behöver hjälp i samband med resa.

Läger

Barn, ungdom eller vuxen med funktionsnedsättning som bor hemma kan ansöka om ”läger som korttidsvistelse enligt LSS”. Det finns olika typer av läger: helgläger, lovläger och dagläger.

Personlig assistans

Den som har stora funktionsnedsättningar, är under 66 år och behöver hjälp med grundläggande behov för att klara vardagen kan ha rätt till personlig assistans. Utförare kan vara kommunen eller privat.

Personligt stöd

Personligt stöd är ett samlingsnamn för insatser som syftar till att personer med funktionsnedsättning får stöd och hjälp i sin vardag. Här ingår även stöd till anhöriga.

Stödfamilj

Familjer med barn eller ungdom med funktionsnedsättning har möjlighet att få stöd från en annan familj. Stödfamiljen ger familjen avlastning samt barnet ett miljöombyte och träning i sociala situationer

Metoder

Ett självständigt liv – ESL

ESL är en socialpedagogisk metod för personer med allvarlig psykisk funktionsnedsättning. Syftet med insatsen är att ge personen ökade möjligheter till ett självständigt liv. Modellen kan innefatta träning, coachning och studiecirklar, både enskilt och i grupp.

Motiverande samtal – MI

Motiverande samtal, eller MI-samtal, utgår från en specifik metod med syfte att underlätta förändringsprocesser. Metoden utvecklades ursprungligen för behandling relaterat till missbruk, men används idag brett.

Lågaffektivt bemötande – LAB

Lågaffektivt bemötande är en modell för beteendestöd. Syftet med modellen är att undvika konfrontativa situationer samt upptrappning av konflikter och att istället fokusera på en lugn miljö som grund för beteendestöd.

Tydliggörande pedagogik

Tydliggörande pedagogik syftar till att göra händelser, människors handlingar samt miljön begriplig och hanterbar för individen. På så vis skapas bättre förutsättningar för självständighet och delaktighet. Ett vanligt exempel är ett individuellt utformat visuellt stöd genom exempelvis bilder.

Alternativ och kompletterande kommunikation – AKK

Ett samlingsnamn för olika kommunikationssätt och metoder som stödjer kommunikation mellan människor och hjälper personer med kommunikationssvårigheter att förstå andra och uttrycka sig. Det kan exempelvis handla om bilder, tecken (TAKK) eller talande hjälpmedel.

Myndigheter och andra samarbetspartners

Förvaltningen påverkas av och samarbetar med ett flertal statliga myndigheter och andra statliga och regionala förbund och organisationer. Här beskrivs deras uppdrag. Observera att listan inte har ambitionen att vara heltäckande.

Arbetsförmedlingen – AF

Arbetsförmedlingen är en svensk statlig förvaltningsmyndighet, som sorterar under Arbetsmarknadsdepartementet och ansvarar för offentlig arbetsförmedling och arbetsmarknadspolitisk verksamhet.

Arbetsmiljöverket

Arbetsmiljöverket, som sorterar under Arbetsmarknadsdepartementet, är i Sverige ansvarig förvaltningsmyndighet för arbetsmiljö- och arbetstidsfrågor, med undantag för frågor som rör fartygsarbete.

Försäkringskassan – FK

Försäkringskassan är en svensk statlig myndighet som ansvarar för stora delar av socialförsäkringen. Socialförsäkringen är en stor del av den offentliga tryggheten och är viktig för många människor, hushåll och samhället i stort. Försäkringen omfattar nästan alla som bor i Sverige

Göteborgsregionens kommunalförbund – GR

Göteborgsregionen, GR, är ett kommunalförbund i Västsverige, bildat 1949. Det omfattar kommunerna i Storgöteborg, totalt 13 stycken. GR driver utvecklingsprojekt, har myndighetsuppdrag, forskar, ordnar utbildningar och är storstadsregionens röst i Västsverige. I GR:s nätverk träffas politiker och tjänstepersoner för att utbyta erfarenheter, bolla idéer och besluta om gemensamma satsningar.

Inspektionen för vård och omsorg – IVO

IVO är en statlig myndighet som sorterar under socialdepartementet. IVO bedriver tillståndsprövning av privata omsorgsverksamheter och tillsyn över vård- och omsorgsverksamheter.

Länsstyrelsen Västra Götaland

Sverige består av 21 län och i varje län finns en länsstyrelse. Länsstyrelsen ska verka för att nationella mål får genomslag i länet och samtidigt ta hänsyn till regionala förhållanden och förutsättningar. Länsstyrelsen ska ha ett statligt helhetsperspektiv i sitt arbete och samordna olika samhällsintressen och statliga myndigheters insatser. De ska också följa utvecklingen och informera regeringen om länets behov.

Myndigheten för delaktighet – MFD

Myndigheten för delaktighet, MFD, är en svensk statlig myndighet som bildades 1 maj 2014. MFD är en kunskapsmyndighet som främjar genomförandet av funktionshinderspolitiken. Myndigheten verkar för full delaktighet i samhället för personer med funktionsnedsättning och för jämlika levnadsvillkor.

Socialstyrelsen

Socialstyrelsen är en svensk statlig förvaltningsmyndighet, som sorterar under Socialdepartementet. Myndigheten arbetar med att ta fram föreskrifter, kunskapsstöd och statistik samt göra uppföljningar och utvärderingar.

Sveriges Regioner och Kommuner – SKR

Sveriges Kommuner och Regioner, tidigare Sveriges Kommuner och Landsting, är en arbetsgivar- och medlemsorganisation för Sveriges alla 290 kommuner och 21 regioner. Förbundet ska verka på medlemmarnas uppdrag och med utgångspunkt i den lokala och regionala demokratin.

Västra Götalandsregionen – VGR

Västra Götalandsregionen är en region för de boende i Västra Götalands län. Västra Götalandsregionen ansvarar främst för samhällets offentligt finansierade hälso- och sjukvård. Västra Götalandsregionen står också för kollektivtrafiken i länet genom Västtrafik.